

Sygn. akt I C 202/23

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 marca 2024 roku

Sąd Okręgowy w Sieradzu I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący: sędzia Tomasz Choczaj

Protokolant: Dominika Górecka

po rozpoznaniu w dniu 21 marca 2024 roku w Sieradzu

na rozprawie

sprawy z powództwa B. R. i A. R.

przeciwko (...) Bank (...) S.A. z siedzibą w W.

o zapłatę ewentualnie o zapłatę

1. zasądza od pozwanego (...) Bank (...) S.A. z siedzibą w W. na rzecz powodów B. R. i A. R. kwotę:

a) 53 152,69 zł (pięćdziesiąt trzy tysiące sto pięćdziesiąt dwa złote 69/100) wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 1 kwietnia 2023 roku do dnia zapłaty,

b) 108 457,02 CHF (sto osiem tysięcy czterysta pięćdziesiąt siedem franków szwajcarskich 2/100) wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 1 kwietnia 2023 roku do dnia zapłaty,

c) 14 158,02 zł (czternaście tysięcy sto pięćdziesiąt osiem złotych 2/100) tytułem zwrotu kosztów procesu wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty;

2. oddała powództwo w pozostałej części;

3. nakazuje zwrócić powodom B. R. i A. R. nadpłaconą zaliczkę na koszty opinii biegłej w wysokości 158,98 zł (sto pięćdziesiąt osiem złotych 98/100).

UZASADNIENIE

B. R. i A. R. wnieśli o zasądzenie od (...) Bank (...) S.A. z siedzibą w W. kwoty 54 149,57 zł i kwoty 108 457,02 CHF - wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 1 kwietnia 2023 r. do dnia zapłaty oraz kosztów procesu.

Ewentualnie wnieśli o zasądzenie od pozwanego kwoty 80 000,00 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty i kwoty 3 845,89 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty.

Pozwany wniósł o oddalenie powództwa oraz o zasądzenie od powodów

na jego rzecz kosztów procesu. Zgłosił zarzut zatrzymania kwoty kapitału.

Pismem procesowym z 30 stycznia 2024 r. powodowie zmodyfikowali żądanie ewentualne i wnieśli o zasądzenie od pozwanego na ich rzecz kwoty 118 301,73 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty albo kwoty 38 692,25 zł wraz z ustawowymi odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty.

Pozwany wniósł o oddalenie jak zmodyfikowanego powództwa.

Sąd Okręgowy ustalił, co następuje:

Powodowie potrzebowali środków na budowę domu. Poprzednik prawny pozwanego banku zaproponował im najkorzystniejszą ofertę kredytową. Nie zdecydowali się na kredyt w walucie polskiej, ponieważ byłby zdecydowanie mniejszy niż potrzebowali. Zostali poinformowani o stabilności waluty, niewielkich wahaniami kursu. Nie negocjowali warunków umowy. Powód prowadził wówczas działalność gospodarczą. Powódka takiej działalności nie prowadziła, **(dowód: zeznania powódki - k. 305 verte - 306 i nagranie rozprawy z 21 marca 2024 r. - płyta - koperta - k. 307, minuta od 00:06:12 do 00:21:22; zeznania powoda - k. 306 i nagranie rozprawy z 21 marca 2024 r. - płyta - koperta - k. 307, minuta od 00:21:22 do 00:23:52; wniosek kredytowy - k. 165 - 168).**

W dniu 11 lutego 2009 r. powodowie zawarli z Bankiem (...) S.A. z siedzibą w W., będącym poprzednikiem prawnym pozwanego, umowę kredytu budowlanego w walucie wymiennej o numerze (...), opiewającą na kwotę 100 186,06 CHF. Kredyt był denominowany do franka szwajcarskiego. Spłata kredytu w ratach miała potrwać do 12 lutego 2029 r. Kredyt był oprocentowany według zmiennej stopy referencyjnej 6M LIBOR, zaokrąglonej do czwartego miejsca po przecinku, obowiązującej w banku w dniu podpisania umowy kredytu, a w okresie kredytowania - w pierwszym dniu kolejnego okresu stabilizacji oprocentowania oraz przy uwzględnieniu marży banku w wysokości 3,00 punktów procentowych. Pierwsza zmiana oprocentowania miała nastąpić po upływie 6 miesięcy od podpisania umowy. Każda następna zmiana oprocentowania następować miała natomiast po upływie 6 miesięcy od poprzedniej. Zgodnie z umową bank miał naliczać odsetki w okresach miesięcznych od kwoty aktualnego zadłużenia od dnia wypłaty kredytu do dnia poprzedzającego całkowitą spłatę zobowiązań z tytułu kredytu. W przypadku, gdy stopa oprocentowania byłaby wyższa w okresie kredytowania niż czterokrotność stopy kredytu lombardowego NBP, pozwany bank miał pobierać odsetki naliczone według stopy równej czterokrotności stopy kredytu lombardowego NBP. Stopa ta na dzień zawarcia umowy wynosiła 5,75 %. Kredyt miał być wypłacony w transzach, a spłata miała nastąpić w miesięcznych ratach kapitałowo-odsetkowych. Pierwsza lub ostatnia rata kapitałowo-odsetkowa miała być ratą wyrównującą. Zabezpieczeniem kredytu miała być hipoteka zwykła do kwoty 100 186,06 CHF, stanowiącej 100 % kwoty kredytu, hipoteka kaucyjna zabezpieczająca odsetki umowne i koszty uboczne do kwoty 50 093,03 CHF, stanowiącej 50 % kwoty kredytu, wpisana na pierwszym miejscu na rzecz banku na nieruchomości położonej w S., dla której Sąd Rejonowy w Sieradzu prowadził księgę wieczystą nr (...); ubezpieczenie oraz cesja praw polisy ubezpieczenia powyższej nieruchomości od ognia i innych zdarzeń losowych. Bank pobrał jednorazowo bezzwrotną opłatę przygotowawczą w wysokości 901,67 CHF, co stanowiło 2 849,01 zł. Integralną częścią umowy był regulamin kredytu hipotecznego i budowlanego. Powodowie poświadczyli pisemnie, że go otrzymali, zapoznali się z jego treścią i wyrazili zgodę na jego stosowanie, **(dowód: umowa kredytu - k. 16 - 19 verte oraz k. 148 - 151 verte; regulamin kredytu hipotecznego i budowlanego - k. 20 - 28 oraz k. 155 - 163; potwierdzenie pobrania prowizji - k. 37; zaświadczenie - k. 31; opinia biegłej M. D. - k. 230 - 273).**

W treści umowy zawarte zostało oświadczenie powodów, z którego wynikało, że zostali poinformowani przez pracowników banku o ryzyku walutowym i ryzyku zmiennej stopy procentowej, że rozumieją tego konsekwencje i

zobowiązują się w tym celu podpisać oświadczenie według określonego wzoru, **(dowód: umowa kredytu - k. 16 - 19 verte oraz k. 148 - 151 verte; oświadczenie - k. 170) .**

Kredyt został wypłacony powodom w transzach w walucie polskiej, przy zastosowaniu kursu kupna dewiz dla franka szwajcarskiego - zgodnie z tabelą kursów obowiązującą w pozwanym banku w dniu wypłaty danej transzy (§ 37 ust 1 regulaminu kredytu hipotecznego i budowlanego). Pierwszą transzę wypłacono 19 lutego 2009 r. w wysokości 154 131,24 zł, co stanowiło 50 000,00 CHF, drugą - 13 sierpnia 2009 r. w wysokości 131 729,64 zł, co stanowiło 50 093,03 CHF, **(dowód: umowa kredytu - k. 16 - 19 verte oraz k. 148 - 151 verte; regulamin kredytu hipotecznego i budowlanego - k. 20 - 28 oraz k. 155 - 163; zaświadczenie - k. 31; opinia biegłej M. D. - k. 230 - 273) .**

Wysokość rat kapitałowo-odsetkowych określona była w CHF. Spłata tych rat dokonywana była w złotych polskich - po uprzednim ich przeliczeniu według kursu sprzedaży waluty obowiązującego w banku w dniu spłaty, **(dowód: umowa kredytu - k. 16 - 19 verte oraz k. 148 - 151 verte; regulamin kredytu hipotecznego i budowlanego - k. 20 - 28 oraz k. 155 - 163) .**

Odsetki, prowizje oraz opłaty naliczane były w walucie kredytu, a podlegały spłacie w złotych, przy zastosowaniu kursu sprzedaży walut obowiązującego

w banku w chwili spłaty, **(dowód: umowa kredytu - k. 16 - 19 verte oraz k. 148 - 151 verte; regulamin kredytu hipotecznego i budowlanego - k. 20 - 28 oraz k. 155 - 163) .**

Bank mógł kontrolować wykorzystanie i spłatę kredytu, w szczególności powodowie byli zobowiązani do udostępnienia nieruchomości w celu dokonania inspekcji jej stanu do czasu spłaty wszystkich zobowiązań z tytułu kredytu.

W przypadku niespłacenia w terminie określonym w umowie kredytu lub raty kapitałowej, pozwany bank był uprawniony do wysyłania pisemnej informacji

do osób będących jego dłużnikami z tytułu zabezpieczenia spłaty kredytu,

jeżeli kredytobiorca opóźnia się z ze spłatą kredytu. Z tytułu opóźnienia

w płatności bankowi przysługiwały odsetki w wysokości 1,5 stopy oprocentowania kredytu obowiązującego w terminach zalegania z zapłatą, nie więcej niż

w wysokości czterokrotności wysokości stopy kredytu lombardowego NBP. Wezwania do zapłaty zarówno wobec kredytobiorców, jak i osób będących dłużnikami z tytułu zabezpieczenia spłaty kredytu, wysyłane były listem poleconym. Bank mógł pobierać opłaty za wysyłanie wezwań do zapłaty

w wysokości 15,00 zł, powiększonej o koszty przesyłki poleconej z dnia wystawienia wezwania. W dniu udzielenia kredytu opłata wraz z kosztami przesyłki wyniosła 18,50 zł od każdego wezwania, **(dowód: umowa kredytu**

- k. 16 - 19 verte oraz k. 148 - 151 verte; regulamin kredytu hipotecznego i budowlanego - k. 20 - 28 oraz k. 155 - 163).

Bank mógł obniżyć kwotę przyznanego kredytu lub wypowiedzieć umowę

w przypadku niedotrzymania przez kredytobiorcę warunków udzielania kredytu lub w razie utraty przez niego zdolności kredytowej, w szczególności

w przypadkach naruszenia postanowień umowy lub regulaminu kredytu hipotecznego i budowlanego oraz ujawnienia, że kredytobiorca złożył fałszywe dokumenty lub niezgodne z prawdą oświadczenia. Okres wypowiedzenia umowy wynosił co do zasady 30 dni, natomiast w razie zagrożenia upadłością kredytobiorcy 7 dni, **(dowód: umowa**

kredytu - k. 16 - 19 verte oraz k. 148 - 151 verte; regulamin kredytu hipotecznego i budowlanego -

k. 20 - 28 oraz k. 155 - 163).

Kredytobiorca zobowiązany był do przestrzegania zobowiązań wynikających z umowy, w tym między innymi do: spłaty kredytu wraz z odsetkami w terminach umownych oraz innych należności wynikających z niniejszej umowy w terminie określonym w wezwaniu do zapłaty, do przedłożenia w banku

w terminie 30 dni roboczych od dnia otrzymania z sądu zawiadomienia o wpisach dokonanych w księdze wieczystej nieruchomości będącej przedmiotem hipoteki

- nie później jednak niż w terminie przed wypłatą kredytu - odpisu z księgi wieczystej nieruchomości zawierającego prawomocny wpis hipoteki stanowiącej zabezpieczenie spłaty kredytu oraz potwierdzającego brak innych obciążeń i roszczeń osób trzecich z wyjątkiem zaakceptowanych przez bank, **(dowód: umowa kredytu - k. 16 - 19 verte oraz k. 148 - 151 verte)**.

Nadto kredytobiorcy byli zobowiązani do informowania na piśmie banku

o zmianach dotyczących swojej sytuacji prawnej i majątkowej, a szczególności

o zmianie nazwiska, adresu i miejsca zamieszkania oraz zameldowania, wszczęciu postępowania egzekucyjnego oraz do umożliwiania bankowi podejmowania czynności związanych z oceną sytuacji finansowej i gospodarczej

i przedstawiania na jego żądanie informacji i dokumentów niezbędnych do oceny tej sytuacji oraz do oceny wartości przejętych zabezpieczeń, do ubezpieczania domu od ognia i innych zdarzeń losowych przez cały okres kredytowania i dokonywania na rzecz banku cesji praw z umowy ubezpieczenia oraz

do przedkładania dowodów zapłaty składek ubezpieczeniowych nie później niż

w dniu upływu ważności uprzedniej polisy ubezpieczeniowej. Kredytobiorcy mieli także obowiązek informowania banku o zamiarze sprzedaży i dodatkowego obciążenia nieruchomości i spłaty wszystkich zobowiązań z tytułu umowy, do niedokonywania zmian konstrukcyjnych w nieruchomości bez pisemnej zgody banku, do zachowania nieruchomości w dobrym stanie, **(dowód: umowa kredytu - k. 16 - 19 verte oraz k. 148 - 151 verte)**.

Bank mógł przewalutować kredyt. Wówczas miał zastosowanie kurs sprzedaży waluty. Odbywało się to poprzez podpisanie aneksu do umowy, **(dowód: umowa kredytu - k. 16 - 19 verte oraz k. 148 - 151 verte; regulamin kredytu hipotecznego i budowlanego - k. 20 - 28 oraz k. 155 - 163)**.

Aneksem nr (...) zawartym 7 października 2011 r. powodowie zmienili walutę spłaty kredytu na CHF. Ponadto w aneksie była mowa

o możliwości przewalutowania kredytu. Strony ustaliły także, że w przypadku dokonania zmiany sposobu spłaty kredytu na spłatę w złotych, spłata rat lub przedterminowa spłata kredytu w całości lub części dokonywana jest w złotych, przy zastosowaniu kursu sprzedaży waluty obowiązującego w banku w chwili spłaty. Odsetki i prowizja rekompensacyjna naliczane miały być w walucie kredytu i podlegać spłacie w złotych, przy zastosowaniu kursu sprzedaży walut

z ostatniej tabeli kursów walut w banku. Powodowie zostali pouczeni o tym,

że w okresie obowiązywania aneksu do umowy kredytu może nastąpić niekorzystna zmiana kursu waluty kredytu, co spowoduje podwyższenie kwoty raty kapitałowo-odsetkowej przypadającej do spłaty i że oprocentowanie jest zmienne i w okresie obowiązywania aneksu do umowy kredytu może ulec podwyższeniu

w związku ze wzrostem stopy referencyjnej LIBOR, co spowoduje podwyższenie kwoty raty kapitałowo-odsetkowej przypadającej do spłaty. Powodowie potwierdzili, że mają pełną świadomość wpływu spreadu walutowego, tj. różnicy pomiędzy kursem sprzedaży a kursem kupna waluty wymiennej, na wysokość kwoty raty kapitałowo-odsetkowej, **(dowód: aneks - k. 29 - 30 verte oraz k. 152**

- 153 verte).

W okresie od 19 lutego 2009 r. do 30 września 2011 r. powodowie wpłacili łącznie na rzecz pozwanego tytułem rat kapitałowo-odsetkowych kwotę 50 303,68 zł, a od 1 października 2011 r. do 29 marca 2021 r. również tytułem rat kapitałowo-odsetkowych i odsetek karnych kwotę 108 457,02 CHF, **(dowód: historia spłat - k. 32 - 36 oraz k. 172 - 177; opinia biegłej M. D.**

- k. 230 - 273).

Pismem z 17 marca 2023 r. powodowie wezwali pozwanego do zapłaty kwoty 108 457,02 CHF oraz kwoty 54 149,57 zł w terminie 1 tygodnia od dnia doręczenia tego pisma. Bank otrzymał wezwanie 24 marca 2023 r. i nie uznał roszczenia powodów, **(dowód: wezwanie do zapłaty wraz z dowodem nadania i odbioru - k. 38 - 39; odpowiedź pozwanego - k. 40 - 43).**

Powodowie są świadomi skutków unieważnienia przedmiotowej umowy. Kredyt w całości przeznaczyli na budowę domu, **(dowód: zeznania powódki - k. 305 verte - 306 i nagranie rozprawy z 21 marca 2024 r. - płyta - koperta - k. 307, minuta od 00:06:12 do 00:21:22; zeznania powoda - k. 306 i nagranie rozprawy z 21 marca 2024 r. - płyta - koperta - k. 307, minuta od 00:21:22 do 00:23:52).**

Powodowie otrzymali oświadczenie banku o skorzystaniu z prawa zatrzymania kwot dochodzonych w pozwie do czasu zaferowania zwrotu świadczenia wzajemnego w postaci kwoty 285 860,88 zł tytułem kapitału, **(dowód: oświadczenie wraz z pełnomocnictwem - k. 203 - 209 verte; dowód nadania i odbioru - k. 210 - 211).**

Ustalony w sprawie stan faktyczny był w części bezsporny, bowiem ustalono go na podstawie dokumentów, które nie były negowane przez strony. Ponadto stan faktyczny oparto na wnioskach zawartych w opinii biegłej M. D., którą Sąd uznał za jasną, wnikliwą, zrozumiałą i wszechstronną, a także na zeznaniach powodów, którym Sąd dał wiarę w całości.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

W ocenie Sądu Okręgowego w ustalonym stanie faktycznym powództwo zasługiwało na uwzględnienie w całości, nie tylko z uwagi na uznanie nieważności umowy ze względu na naruszenie przepisów art. 69 prawa bankowego, ale także z uwagi na występowanie w umowie klauzul abuzywnych, które nie mogą być zastąpione innymi uregulowaniami, co czyni umowę o kredyt bez tych uregulowań za niemożliwą do wykonania, a przez to również nieważną.

W niniejszej sprawie należy stwierdzić, że pozwanemu nie udało się udowodnić, że powodowie zawarli umowę kredytu w związku z prowadzeniem przez nich działalności gospodarczych, gdyż na te fakty nie przedstawił żadnego dowodu.

Stosownie do treści art. 69 ust. 1 prawa bankowego (w brzmieniu obowiązującym w dacie zawarcia przedmiotowej umowy), przez umowę kredytu bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu. Umowa kredytu powinna być zawarta na piśmie i określać w szczególności: strony umowy, kwotę i walutę kredytu, cel, na który kredyt został udzielony, zasady i termin spłaty kredytu, wysokość oprocentowania kredytu i warunki jego zmiany, sposób zabezpieczenia spłaty kredytu, zakres uprawnień banku związanych z kontrolą wykorzystania i spłaty kredytu, terminy i sposób postawienia do dyspozycji kredytobiorcy środków pieniężnych, wysokość prowizji, jeżeli umowa ją przewiduje, warunki dokonywania zmian i rozwiązania umowy (art. 69 ust. 2). Należy zatem stwierdzić, że umowa kredytu jest umową nazwaną. Jest też umową konsensualną, czyli dochodzi do skutku w wyniku samego uzgodnienia przez strony jej podstawowych postanowień. Przedmiotem umowy musi być jednak określona kwota pieniężna. Muszą być też w niej określone zasady jej spłaty.

W chwili zawierania umowy przez strony przepisy prawa bankowego nie przewidywały możliwości udzielania kredytów denominowanych

lub indeksowanych. Dopiero od 26 sierpnia 2011 r. wprowadzono do prawa bankowego zapis, zgodnie z którym umowa o kredyt denominowany lub indeksowany do waluty innej niż waluta polska, powinna określać szczegółowe zasady określania sposobów i terminów ustalania kursu wymiany walut, na podstawie którego w szczególności wyliczana jest kwota kredytu, jego transz i rat kapitałowo - odsetkowych oraz zasad przeliczania na walutę wypłaty albo spłaty kredytu. Ponadto do art. 69 prawa bankowego wprowadzono przepis, zgodnie z którym w przypadku umowy o kredyt denominowany lub indeksowany do waluty innej niż waluta polska, kredytobiorca może dokonywać spłaty rat kapitałowo - odsetkowych oraz dokonać przedterminowej spłaty pełnej lub częściowej kwoty kredytu bezpośrednio w tej walucie. W tym przypadku w umowie o kredyt określa się także zasady otwarcia i prowadzenia rachunku służącego do gromadzenia środków przeznaczonych na spłatę kredytu oraz zasady dokonywania spłaty za pośrednictwem tego rachunku.

Brak jest ustawowej definicji kredytu denominowanego lub indeksowanego. Przyjmuje się, że kredyt denominowany lub indeksowany do waluty obcej, to kredyt udzielony w złotych polskich, którego kwota jest odnoszona do waluty obcej. Kredyt taki jest kredytem złotowym, z tym, że na skutek denominacji lub indeksacji, saldo kredytu wyrażane jest w walucie obcej, do której kredyt został denominowany lub indeksowany. Po ustaleniu salda kredytu w tejże walucie obcej umowa może przewidywać uruchomienie kredytu w walucie polskiej, po przeliczeniu salda kredytu wyrażonego w walucie obcej na złote polskie po kursie waluty z dnia uruchomienia kredytu. W przypadku kredytu denominowanego lub indeksowanego do waluty obcej kredytobiorca może dokonywać spłaty rat kapitałowo - odsetkowych w walucie, do której kredyt został denominowany lub indeksowany bądź w walucie polskiej, po przeliczeniu raty wyrażonej w walucie, do której kredyt denominowano lub indeksowano, według kursu wymiany waluty z dnia płatności raty. W wykonaniu umowy o kredyt denominowany wszelkie operacje z walutą wykonywane są w celach księgowych, natomiast do faktycznego transferu wartości dewizowych w którąkolwiek stronę nie dochodzi. Do faktycznego pojawienia się waluty obcej w relacji pomiędzy kredytobiorcą i bankiem może dojść dopiero w przypadku uzgodnienia przez strony, że kredytobiorca będzie spłacał kredyt w walucie, do której został on denominowany. Nie zmienia to jednak charakteru kredytu.

Trzeba w tym miejscu dodać, że zawarte w łączącej strony umowie o kredyt postanowienia umowne dotyczące dokonywania przeliczenia kwoty udzielonego kredytu na walutę obcą (franka szwajcarskiego) należy zakwalifikować jako element klauzuli waloryzacyjnej w rozumieniu art. 358 § 2 k.c. W konsekwencji tego, zaciągnięty przez powodów kredyt jest kredytem w złotych polskich, a nie kredytem walutowym (patrz postanowienie Sądu Najwyższego z 19 października 2018 r., IV CSK 200/18). Kredyt walutowy to kredyt udzielony w innej niż złoty polski walucie, a zatem również w tej walucie wypłacany i spłacany.

Należy jednak zauważyć, że z uwagi na zastosowanie w umowie zabiegów denominacyjnych, nie doszło do precyzyjnego, jednoznacznego określenia kwoty kredytu. W umowie bowiem wskazano, że przy wypłacie kredytu w walucie polskiej stosuje się kurs kupna walut (aktualna tabela kursów), obowiązujący w banku w dniu wypłaty. Doprowadziło to do takiej sytuacji, że powodowie nie wiedzieli w dniu zawarcia umowy, jaką ostatecznie kwotę kredytu otrzymają w przeliczeniu na walutę polską. Zatem przedmiotowa umowa nie określała kwoty środków pieniężnych, którą pozwany bank zobowiązał się oddać do dyspozycji powodom, co prowadzi do stwierdzenia, że jest przez to nieważna w oparciu o treść art. 58 § 1 k.c. w zw. art. 69 prawa bankowego.

Ponadto wypada stwierdzić, że stosunek prawny, ukształtowany w wyniku zawartej przez strony umowy, wykracza poza granicę swobody umów określoną w art. 353¹ k.c., z uwagi na zastosowanie przez bank tworzonych przez siebie tabel kursów walut, mających bezpośredni wpływ na treść zobowiązania powoda i jego matki.

Zgodnie z powyższym przepisem, strony zawierające umowę mogą ułożyć stosunek prawny według swego uznania, byleby jego treść lub cel nie sprzeciwiały się właściwości (naturze) stosunku, ustawie ani zasadom współżycia społecznego. Zatem nie jest dopuszczalne, aby postanowienia umowne dawały jednej ze stron uprawnienie do kształtowania według swojej woli zakresu obowiązków drugiej strony. Byłoby to sprzeczne z naturą stosunku zobowiązaniowego. W sytuacji, gdy oznaczenie świadczenia zostało pozostawione jednej ze stron, powinno być ono oparte na obiektywnej podstawie, nie zaś pozostawione do swobodnego uznania strony. W przeciwnym wypadku zobowiązanie należałoby z reguły uznać za nieważne.

Przenosząc te rozważania na grunt niniejszej sprawy należy stwierdzić, że pozwany bank zawarł we wzorcach umowy uregulowania prowadzące także do stwierdzenia nieważności umowy stosownie do treści art. 58 § 1 k.c.

w zw. z art. 353¹ k.c. Dowolnie bowiem ustalał kurs waluty, od którego zależała wysokość każdej raty kredytu, która wynikała z przemnożenia pewnej sumy wyrażonej we frankach szwajcarskich przez ustalony kurs waluty wskazany w tabeli. Ponadto należy stwierdzić, że umowa nie przewidywała żadnych ograniczeń w określaniu przez pozwanego banku kursów w tabeli kursów w nim obowiązujących. Nie przewidywała żadnych kryteriów, według których miałyby być ustalony kurs z tabeli ani instrumentów, które mogłyby służyć kredytobiorcy do wpłynięcia na wysokość tego kursu. Obowiązujące regulacje prawne

nie zakazywały pozwanemu zamieszczania w tworzonych przez siebie tabeli kursów takich wartości, jakie uzna za stosowne. Nie ma znaczenia dla negatywnej oceny takiego kształtu umowy to, w jaki sposób pozwany bank w praktyce dokonywał określania kursów wpisywanych następnie do tabeli obowiązującej w banku. Stosowanie w danym okresie takiej czy innej praktyki w określaniu kursu waluty było swobodną decyzją pozwanego banku i w każdej chwili mogło ulec dowolnej zmianie.

W niniejszej sprawie podkreślenia także wymaga, że o nieważności czynności prawnej decyduje jej treść lub cel. Przesądza to o tym, że oceniając ważność czynności prawnej nie można przypisywać dominującego znaczenia ani okolicznościom poprzedzającym zawarcie umowy, ani sposobowi jej wykonania. W konsekwencji nie ma znaczenia, czy kurs zastosowany przez pozwanego przy wyliczeniu kwoty kredytu do wypłaty i kursy użyte przy wyliczaniu kolejnych rat kredytu były, bądź są kursami rynkowymi, gdyż o ważności umowy orzeka się oceniając jej treść i cel z daty zawarcia umowy, a nie sposób jej faktycznego wykonania.

Dodać też należy, że świadomość stron odnośnie treści zapisów umownych nie ma znaczenia dla oceny ważności umowy w kontekście jej zgodności bądź niezgodności z prawem. Nieważna umowa nie staje się ważna poprzez świadomość stron co do treści zapisów powodujących nieważność. Bez znaczenia pozostaje to, czy powodowie rozumieli mechanizm denominacji. Gdyby sama świadomość stron co do postanowień umowy sprzecznych z ustawą czyniła je ważnymi, byłby to prosty sposób na obejście przepisów bezwzględnie obowiązujących.

Podsumowując, brak określenia wysokości świadczenia obu stron umowy o kredyt przesądza o sprzeczności treści umowy z treścią art. 353¹ k.c. i art. 69 prawa bankowego. W tym miejscu należy jeszcze raz podkreślić, że jeśli świadczenie nie jest oznaczone, zobowiązanie nie istnieje ze względu na brak istotnego elementu stosunku zobowiązaniowego. Kredyt, o czym była już mowa, należy zakwalifikować jako kredyt złotowy, a zatem umowa powinna określać, jaką kwotę udzielonego kredytu, wskazaną w złotych polskich, denominowano do waluty obcej. Takich ustaleń strony nie poczyniły. Strony nie określiły zatem podstawowego obowiązku kredytodawcy, gdyż nie oznaczyły kwoty udzielanego kredytu, przestając jedynie nie wskazać wysokości odpowiednika tej kwoty w walucie obcej.

W myśl art. 58 § 1 k.c., czynność prawna sprzeczna z ustawą albo mająca na celu obejście ustawy jest nieważna, chyba że właściwy przepis przewiduje inny skutek, w szczególności ten, iż na miejsce nieważnych postanowień czynności prawnej wchodzi odpowiednie przepisy ustawy. W myśl § 2 tego przepisu, nieważna jest czynność prawna sprzeczna z zasadami współżycia społecznego. Jak zaś stanowi art. 58 § 3 k.c., jeżeli nieważnością jest dotknięta tylko część czynności prawnej, czynność pozostaje w mocy co do pozostałych części, chyba że z okoliczności wynika, iż bez postanowień dotkniętych nieważnością czynność nie zostałaby dokonana.

Należy uznać, że bez omówionych wyżej postanowień dotyczących możliwości kształtowania przez pozwanego bank, wedle jego woli, w trakcie wykonywania umowy, zarówno wysokości świadczenia własnego (kwoty kredytu), jak i powodów, bez klauzuli denominacyjnej, której zakres nie został w żaden sposób ograniczony, sporna umowa kredytu nie zostałaby przez strony zawarta. W konsekwencji zachodzi konieczność uznania za nieważną całej umowy. W tym miejscu należy dodać, że wieloletnie wykonywanie przez strony przedmiotowej umowy nie stoi na przeszkodzie badaniu jej ważności i ustaleniu, że jest ona nieważna. Ponadto wprowadzenie w życie w 2011 r. tzw. ustawy antyspreadowej nie skutkowało sanowaniem wadliwości umów o kredyt indeksowany lub denominowany zawartych wcześniej, ani później z naruszeniem konieczności określenia w umowie świadczeń obu stron. Wypada zauważyć, że wprowadzony do prawa bankowego pkt 4a art. 69 ust. 2 nie ustala konkretnych zasad określania sposobu i terminów ustalania kursu wymiany walut, tylko nakazuje

je wprowadzić. Samo zaistnienie w porządku prawnym tego przepisu, pomimo jego imperatywnego charakteru, nie zmieniło treści umów zawartych przed jego wejściem w życie, jak i po tej dacie. Dopiero wykonanie ustawowego nakazu i określenie w umowie precyzyjnych zasad przeliczania mogłoby doprowadzić do zmiany oceny wadliwości określonych postanowień, ale tylko w sytuacji, gdyby znalazły się w ważnie zawartej umowie.

Tak samo należy ocenić regulację art. 4 ustawy z 29 lipca 2011 r. o zmianie ustawy prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw, w myśl której, w przypadku kredytów zaciągniętych przez kredytobiorcę przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy, ma zastosowanie art. 69 ust. 2 pkt 4a prawa bankowego w stosunku do tych kredytów lub pożyczek pieniężnych, które nie zostały całkowicie spłacone - do tej części kredytu lub pożyczki, która pozostała

do spłaty. W tym zakresie bank dokonuje bezpłatnie stosownej zmiany umowy kredytowej lub umowy pożyczki. Podkreślić trzeba, iż ustawowe zobowiązanie

do dostosowania jednego z postanowień umowy o kredyt denominowany do wymogów prawa, może dotyczyć tylko umów ważnie zawartych, w których znalazły się niedozwolone postanowienia, z mocy wspomnianych przepisów wymagające uzupełnienia. Sytuacja taka nie miała miejsca w niniejszej sprawie, gdyż przedmiotowa umowa kredytu z przyczyn omówionych wyżej była w całości nieważna od chwili jej zawarcia, zatem omawiany przepis nie mógł mieć do niej zastosowania.

Gdyby uznać hipotetycznie, że powyższe poglądy są poglądami błędnymi, to i tak należało uznać umowę o kredyt za nieważną z przyczyn omówionych w dalszej części uzasadnienia.

Zgodnie z treścią art. 385¹ § 1 k.c. postanowienia umowy zawieranej z konsumentem nieuzgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny.

Z przepisu tego wynika, że niedozwolonymi postanowieniami umownymi są klauzule umowne, jeśli spełniają łącznie trzy przesłanki pozytywne: klauzule umowne zostały zawarte w umowach z konsumentami, kształtują prawa

i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami oraz rażąco naruszają jego interesy. Natomiast kontrola abuzywności postanowień umowy jest niedopuszczalna, gdy postanowienia umowne zostały indywidualnie uzgodnione z konsumentem oraz postanowienia umowne określają główne świadczenia stron i są sformułowane w sposób jednoznaczny.

Z zebranego w sprawie materiału dowodowego nie wynika, że powodowie mieli wpływ na kształt kwestionowanych postanowień umowy. Na tę okoliczność pozwany bank nie przedstawił żadnych dowodów. Powodowie stwierdzili, że nie negocjowali z pozwanym bankiem treści umowy. W istocie postanowienia umowne znajdowały się we wzorcu umowy zaproponowanym przez bank, który nie podlegał negocjacjom i nie był negocjowany. Należy zatem rozważyć, czy postanowienia umowy są sprzeczne z dobrymi obyczajami i rażąco naruszają interes konsumenta, czyli powodów.

W sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami rażąco naruszają interes konsumenta postanowienia umowne godzące w równowagę kontraktową stron, a także te, które zmierzają do wprowadzenia konsumenta w błąd, wykorzystując jego zaufanie i brak specjalistycznej wiedzy. Zatem sprzeczne z dobrymi obyczajami są takie działania, które zmierzają do dezinformacji lub wywołania błędnego mniemania konsumenta (czy szerzej klienta), wykorzystania jego niewiedzy lub naiwności, ukształtowania stosunku zobowiązaniowego niezgodnie z zasadą równorzędności stron, nierównomiernego rozłożenia praw i obowiązków między partnerami kontraktowymi.

Dobre obyczaje to klauzula generalna pozwalająca ocenić treść czynności prawnej w świetle norm moralnych i obyczajowych, które są powszechnie akceptowane albo znajdują uznanie np. w stosunkach z konsumentem. Oceny zgodności postanowienia umowy z dobrymi obyczajami dokonuje się według stanu z chwili zawarcia umowy, biorąc pod uwagę jej treść, okoliczności zawarcia oraz uwzględniając umowy pozostające w związku z umową obejmującą postanowienie będące przedmiotem oceny.

W niniejszej sprawie powodowie kwestionowali postanowienia umowy i regulaminu kredytu hipotecznego i budowlanego, które dotyczyły procesów denominacyjnych.

Z tych postanowień wynika nierównomierne rozłożenie pomiędzy stronami umowy ryzyka wynikającego z zastrzeżenia denominacji kredytu, tj. wyrażenia wysokości zobowiązania konsumenta w walucie obcej, której kurs podlega nieograniczonym zmianom - bez zagwarantowania w umowie jakichkolwiek mechanizmów, które mogłyby ograniczyć ryzyko ponoszone przez powodów.

Z treści umowy wynika także, że bank udzielając kredytu w „złotówkach” ryzykował stratę jedynie kwoty, która została wypłacona powodom, co mogło nastąpić w przypadku znacznego spadku wartości waluty wskazanej jako waluta denominacji. Natomiast w przypadku powodów wysokość ich zobowiązania mogła osiągnąć niczym nieograniczoną wysokość już na początkowym etapie (wraz ze spadkiem wartości waluty krajowej w stosunku do waluty denominacji). Do tego mogło dojść również w czasie wykonywania zobowiązania po kilku lub kilkunastu latach. Ponadto umowa nie przewidywała instrumentów, które pozwoliłyby powodom na zmianę sposobu wykonywania umowy po wystąpieniu niekorzystnego dla nich wzrostu kursu walut.

Z tych też względów wskazane powyżej uregulowania umowy i regulaminy należy uznać za niedozwolone, gdyż mogły doprowadzić i ostatecznie doprowadziły, gdy porównamy wysokość udzielonego kredytu i wysokość spłaconego kredytu, do ukształtowania stosunku zobowiązaniowego niezgodnie z zasadą równorzędności stron, czyli do nierównomiernego rozłożenia praw i obowiązków między stronami. Ponadto naruszyły one dobre obyczaje, ponieważ doszło do wykorzystania przewagi kontraktowej banku, który dokonując wcześniej fachowej oceny ryzyka kursowego zabezpieczył swoje interesy, a nie interesy powodów, których informowano jedynie o stabilności franka szwajcarskiego.

Możliwość arbitralnego ustalania kursu franka szwajcarskiego przez pozwany bank, o czym była już mowa powyżej, doprowadziła do jednostronnego kształtowania treści stosunku prawnego w czasie jego trwania, co jest sprzeczne

z dobrymi obyczajami i rażąco narusza interesy powodów jako konsumentów. Nieistotna jest przy tym, z punktu widzenia możliwości stwierdzenia abuzywności w niniejszej sprawie, kwestia, czy wspomniane klauzule abuzywne określają główne świadczenie stron, czy też nie. Jednakże w ocenie Sądu klauzule te należy zakwalifikować jako określające główne świadczenie stron w rozumieniu art. 385¹ § 1 zd. 2 k.c. Są one jednak sformułowane w sposób niejednoznaczny, wobec czego, stosownie do treści art. 385¹ § 1 k.c., podlegają badaniu pod względem abuzywności.

Nie można uznać za jednoznaczne takie sformułowanie umowy, z którego nie wynika kwota udzielonego kredytu. W przypadku kredytu złotowego denominowanego do franka szwajcarskiego, o jednoznaczności można byłoby mówić jedynie wówczas, gdyby umowa określała wysokość udzielonego kredytu w dniu jej zawarcia. Wskazanych postanowień nie można też było uznać

za jednoznaczne z uwagi na to, że odsyłały do nieokreślonych w umowie wielkości, a mianowicie do kursów z tabeli kursów walut obowiązujących w pozwanym banku. Wielkości tych nie dawało się sprecyzować w świetle treści umowy, bowiem nie określała ona, w jaki sposób kursy sprzedaży i kupna z tabeli banku będą ustalane. W chwili zawarcia umowy ani powodowie, ani pozwany bank nie znali konkretnych wartości, jakie mogły się pojawić w tabeli kursów obowiązującej w banku w dniu przeliczania kwoty kredytu wyrażonej w walucie obcej na polskie złote, celem wypłaty kredytu ani w dniach wyliczania kolejnych rat do spłaty.

Także okoliczności zawarcia przedmiotowej umowy przemawiają

za uznaniem abuzywności kwestionowanych klauzul (art. 382² k.c.), bowiem,

co wynika z zeznań powodów, pracownicy pozwanego banku zapewniali, że frank szwajcarski jest stabilną walutą, zaś kredyt ten stanowi najkorzystniejszą ofertę. W momencie zawierania umowy, wobec braku należytej informacji ze strony banku, a taką z pewnością nie było przedstawienie powodom do podpisania oświadczenia o ryzyku zmiany kursów, powodowie nie zdawali sobie sprawy

z tego, iż kurs franka szwajcarskiego może wzrosnąć nawet dwukrotnie

w stosunku do waluty polskiej oraz że będzie to miało tak duże przełożenie

na wysokość spłacanych w złotych polskich rat oraz na wysokość pozostałego

do spłaty kapitału przeliczanego na złote polskie. Ponadto, rzeczywistość pokazała, że określenie nawet w przybliżeniu skali ryzyka walutowego związanego z tego rodzaju kredytami okazało się całkowicie nietrafione. Wypada tutaj zwrócić uwagę na to, że w zaleceniach Europejskiej Rady ds. Ryzyka Systemowego z 21 września 2011 r. dotyczących kredytów walutowych wskazano, że nawet najbardziej staranny konsument nie był w stanie przewidzieć konsekwencji ekonomicznych kredytu hipotecznego we frankach szwajcarskich, który był proponowany przez banki, jako bezpieczny, bo oferowany

„w najbardziej stabilnej walucie świata”. Gdyby powodowie byli tego świadomi, nie zawieraliby z pozwanym bankiem takiej umowy. W konsekwencji stwierdzenia abuzywności klauzul dotyczących denominacji, stosownie do treści art. 385¹ § 1 k.c. nie wiążą one powodów, jako konsumentów.

W razie sporu o ważność umowy kredytu bankowego denominowanego

do obcej waluty, w której treści znajduje się niedozwolona klauzula konsumencka dotycząca sposobu tej denominacji, rozpatrzyć należy kilka możliwości rozstrzygnięcia. Pierwsza, to stwierdzenie nieważności umowy, która bez klauzuli niedozwolonej nie może dalej funkcjonować w obrocie prawnym, zwłaszcza

ze względu na brak (odpadnięcie) któregoś z koniecznych składników (essentialia negotii) umowy nazwanej kredytu bankowego. Druga, to przyjęcie, że umowa jest ważna, ale w miejsce bezskutecznych postanowień denominacyjnych nie wchodzi żadne dodatkowe postanowienia. Trzecia, to przyjęcie, że umowa jest ważna

i że jest możliwe jej uzupełnienie przez sąd poprzez wprowadzenie w miejsce niedozwolonych klauzul innego mechanizmu denominacji.

W dotychczasowym orzecznictwie Sądu Najwyższego dopuszczano się uzupełnianie takiej niekompletnej umowy przepisami dyspozytywnymi lub stosowaniem analogii z art. 58 § 3 k.c., jednak uznawano, że ingerencje takie powinny mieć charakter wyjątkowy (patrz wyrok Sądu Najwyższego z 14 maja 2015 r., II CSK 768/14, OSNC 2015, nr 11, poz. 132). Dominuje jednak, zasługujący na podzielenie pogląd, że przepis art. 385¹ § 2 k.c. wyłącza przepis art. 58

§ 3 k.c., co uzasadnia stanowisko, że nieuczciwe postanowienia denominacyjne nie mogą być zastępowane innym mechanizmem przeliczeniowym opartym na przepisach kodeksu cywilnego.

Również Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej co do zasady wyklucza, aby sąd krajowy mógł zmieniać treść nieuczciwych warunków zawartych w umowach. Zwraca się uwagę, że działania sądu w razie stwierdzenia klauzuli abuzywnej mają mieć charakter sankcyjny, co oznacza osiągnięcie swoistego skutku zniechęcającego profesjonalnych kontrahentów, zawierających umowy z konsumentami, do przewidywania w umowach z nimi nieuczciwych postanowień umownych. Skutek ten nie mógłby zostać osiągnięty, gdyby umowa mogła zostać uzupełniona w niezbędnym zakresie przez sąd krajowy przez wprowadzenie do umowy warunków uczciwych. Kontrahent konsumenta niczym by nie ryzykował, narzucając nieuczciwe postanowienia umowne, skoro mógłby liczyć na to, że sąd uzupełni umowę przez wprowadzenie uczciwych warunków, które powinny być przez niego zaproponowane od razu. Należy zatem dążyć

do osiągnięcia stanu „niezwiązania” konsumenta zakwestionowanymi postanowieniami umownymi, przy jednoczesnym (na ile to możliwe) utrzymaniu w mocy umowy (art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13) (patrz wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej w sprawie P. i P., C-453/10, pkt 31; a także wyrok w sprawie B. E. de C., pkt 40 i przytoczone tam dalsze orzecznictwo). W konsekwencji zastąpienie przez sąd klauzul abuzywnych, np. kursem średnim waluty obcej z dnia wymagalności roszczenia ogłaszanym przez NBP (patrz wyroki Sądu Najwyższego: z 13 grudnia 2018 r.,

V CSK 559/17 i z 27 lutego 2019 r., II CSK 19/18, niepublikowane) należy wykluczyć, jako sprzeczne z celem dyrektywy 93/13, bowiem ryzyko przedsiębiorcy stosującego abuzywne klauzule byłoby w razie ich eliminacji ze stosunku umownego niewielkie i nie zniechęcałoby przedsiębiorców do stosowania nieuczciwych klauzul w przyszłości.

Wykładnia art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 nakłada jednak na Państwa Członkowskie obowiązek zapewnienia, że „nieuczciwe warunki w umowach zawieranych przez sprzedawców lub dostawców z konsumentami nie będą wiążące dla konsumenta, a umowa w pozostałej części będzie nadal obowiązywała strony, jeżeli jest to możliwe po wyłączeniu z niej nieuczciwych warunków” (patrz wyrok Sądu Najwyższego z 14 lipca 2017 r., II CSK 803/16, OSNC 2018, Nr 7-8, poz. 79). Obowiązkiwanie umowy w dalszym ciągu,

po wyłączeniu z niej nieuczciwych postanowień umownych, jest pomyślane jako ochrona interesu konsumenta, a nie jego kontrahenta, skutki ekonomiczne stwierdzenia nieważności umowy mogą być bowiem dla niego dotkliwe.

Istotnym podsumowaniem dotychczasowego stanowiska Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej w omawianym zakresie jest wyrok

z 3 października 2019 r. w sprawie C-260/18 na gruncie sprawy bezpośrednio odnoszącej się do polskiego systemu prawnego. Odpowiadając na pytania prejudycjalne Trybunał stwierdził, że powołany art. 6 ust. 1 drugi człon zdania dyrektywy 93/13 sam w sobie nie określa kryteriów dotyczących możliwości dalszego obowiązywania umowy bez nieuczciwych warunków, lecz pozostawia ich ustalenie - zgodnie z prawem Unii Europejskiej - krajowemu porządkowi prawnemu. Oznacza to, w świetle kryteriów przewidzianych w prawie krajowym, że w konkretnej sytuacji należy zbadać możliwość utrzymania w mocy umowy, której klauzule zostały uznane za nieważne. W takim przypadku, jeżeli sąd krajowy uzna, że zgodnie z odpowiednimi przepisami obowiązującego prawa utrzymanie w mocy umowy bez zawartych w niej nieuczciwych postanowień nie jest możliwe, art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 nie stoi na przeszkodzie stwierdzeniu, że ta umowa nie może dalej obowiązywać bez takich warunków i wtedy sąd powinien orzec jej unieważnienie. Jednocześnie, po raz kolejny wykluczono możliwość uzupełnienia luk w umowie wyłącznie na podstawie przepisów krajowych o charakterze ogólnym, przewidujących, że treść czynności prawnej jest uzupełniana przez skutki wynikające z zasad słuszności lub ustalonych zwyczajów, które nie są zatem przepisami o charakterze dyspozytywnym lub przepisami mającymi zastosowanie, jeżeli strony umowy wyrażą na to zgodę. Z powołaniem się na stanowisko wyrażone w wyroku z 30 kwietnia 2014 r. w sprawie K. i K. R., C-26/13 (pkt 80-84) oraz w wyroku z 26 marca 2019 r. w sprawie (...) B. i B., C-70/17 i C-179/17 (pkt 64) Trybunał wyraźnie stwierdził, że art. 6 ust. 1 dyrektywy nie stoi na przeszkodzie zastąpieniu nieuczciwego postanowienia umownego wspomnianym przepisem dyspozytywnym albo przepisem mającym zastosowanie w razie wyrażenia

na to zgody przez strony, jednak możliwość ta jest ograniczona do przypadków, w których usunięcie nieuczciwego postanowienia umownego zobowiązywałoby sąd do unieważnienia umowy jako całości, wbrew woli konsumenta, narażając go tym samym na szczególnie szkodliwe skutki.

Ponadto Trybunał uznał we wskazanym wyroku w sprawie C - 260/18, że sąd krajowy, na podstawie prawa krajowego zobowiązany jest wskazać moment, w którym należy dokonać oceny skutków stwierdzenia nieuczciwego charakteru postanowienia umownego, mając na uwadze, w braku wyraźnych wskazówek ustawowych, że interes konsumenta, jaki należy rozważyć, to interes istniejący w momencie rozstrzygnięcia sprawy. Odpowiadając na zadane pytanie prejudycjalne w kwestii uwzględnienia woli konsumenta co do skutków powołania się na niedozwoloną klauzulę umowną, Trybunał uznał, że wola konsumenta, który uważa, iż stwierdzenie nieważności całej umowy nie jest dla niego niekorzystne, przeważa nad wdrożeniem systemu ochrony, takiego jak zastąpienie nieuczciwego postanowienia i utrzymanie umowy w mocy. W związku z tym dyrektywa 93/13 sprzeciwia się, w przypadku braku wyraźnej woli samego konsumenta, utrzymaniu w mocy nieuczciwych warunków umowy, które w chwili rozstrzygnięcia sporu ocenia się jako obiektywnie korzystne dla niego. Do sądu krajowego zatem należy, na podstawie prawa krajowego i zgodnie z prawem Unii Europejskiej, dokonanie oceny w zakresie kwalifikacji nieuczciwego charakteru postanowienia umownego oraz przedmiotu umowy, w celu ustalenia, czy możliwe jest utrzymanie w mocy umowy pozbawionej nieuczciwych postanowień.

Usunięcie z przedmiotowej umowy kredytu kwestionowanych w pozwie klauzul umownych prowadzi do nieważności umowy, bowiem możliwość

jej wykonywania w kształcie pozbawionym tych klauzul wydaje się wątpliwa.

Po wyeliminowaniu postanowień o denominacji kredytu, w tym postanowień

o sposobie przeliczania kwoty kredytu wyrażonej we frankach szwajcarskich

na złote polskie, a następnie salda kredytu wyrażonego we frankach szwajcarskich na złote polskie celem ustalenia kwoty raty, okazuje się,

że w umowie podpisanej przez strony nie ma podstawowych elementów konstrukcyjnych. Założeniem umowy było, że uzgodnione przez strony oprocentowanie będzie oparte na stopie referencyjnej LIBOR, adekwatnej

do salda kredytu wyrażonego w walucie obcej. Wobec uznania niedopuszczalności zastosowanego mechanizmu denominacji, umowa nie zawiera postanowień określających wynagrodzenie banku za udzielenie kredytu.

Tym wynagrodzeniem nie mogły być zastrzeżone w umowie odsetki, gdyż ich wysokość strony skalkulowały w odniesieniu do zwaloryzowanej do waluty obcej kwoty kredytu.

Należy w tym miejscu dodać, że nie istniały i nie istnieją przepisy dyspozytywne, ani ustalone zwyczaje, które można byłoby zastosować,

aby wyeliminować wymienione braki i uniknąć stwierdzenia nieważności spornej umowy. Pozbawiona klauzul abuzywnych umowa wymagałaby ustalenia przez sąd za strony zarówno wysokości udzielonego kredytu, jak też kwoty kredytu

do wypłaty po przeliczeniu salda kredytu wyrażonego w walucie obcej

na złotówki, wprowadzenia poprawnego mechanizmu waloryzacji, a także wysokości rat, w jakich kredyt powinien być spłacany oraz wynagrodzenia banku za jego udzielenie. Ponadto zastąpienie przez sąd niedozwolonych klauzul innymi uregulowaniami krajowymi stanowiłoby zachętę do dalszego stosowania klauzul niedozwolonych przez banki.

Jeśli konsekwencją wyeliminowania klauzul niedozwolonych z umowy miałyby być jedynie takie jej ukształtowanie, w wyniku którego przedsiębiorca uzyskiwałby z niej godziwy zysk, przedsiębiorca

nie miałby wystarczającego powodu, aby przestać je stosować. Mając do wyboru umowę z klauzulami niedozwolonymi i szansę na nadzwyczajne korzyści z nich wynikające oraz z drugiej strony umowę bez klauzul abuzywnych, która zapewni mu tylko uczciwy zysk, możliwe, że znajdą się przedsiębiorcy, którzy nigdy nie zrezygnują ze stosowania

tychże klauzul. Celem każdego przedsiębiorcy jest bowiem maksymalizacja zysku, czasami trudna do pohamowania samymi zasadami etyki.

Wobec powyżej opisanego, możliwego mechanizmu działania przedsiębiorców na rynku, Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej w wyroku z 14 czerwca 2012 r. (C-618/10) stwierdził, że: „z brzmienia ust. 1 art. 6 dyrektywy 93/13/EWG wynika, że sądy krajowe są zobowiązane wyłącznie

do zaniechania stosowania nieuczciwego warunku umownego, aby nie wywierał on obligatoryjnych skutków wobec konsumenta, przy czym nie są one uprawnione do zmiany jego treści. Umowa powinna bowiem w zasadzie nadal obowiązywać, bez jakiegokolwiek zmiany innej niż wynikająca z uchylecia nieuczciwych warunków, o ile takie dalsze obowiązywanie umowy jest prawnie możliwe zgodnie z zasadami prawa wewnętrznego. Dyrektywa 93/13 zobowiązuje państwa członkowskie, jak wynika z jej art. 7 ust. 1 w związku z jej motywem 24,

do zapewnienia stosownych i skutecznych środków „mających na celu zapobieganie stałemu stosowaniu nieuczciwych warunków w umowach zawieranych przez sprzedawców i dostawców z konsumentami”. Należy zatem stwierdzić, że gdyby sąd krajowy mógł zmieniać treść nieuczciwych warunków zawartych w takich umowach, takie uprawnienie mogłoby zagrażać realizacji długoterminowego celu ustanowionego w art. 7 dyrektywy 93/13. Uprawnienie takie przyczyniłoby się bowiem do wyeliminowania zniechęcającego skutku wywieranego na przedsiębiorców poprzez zwykły brak stosowania takich nieuczciwych warunków wobec konsumentów, ponieważ nadal byłiby oni zachęceni do stosowania rzeczonych warunków wiedząc, że nawet gdyby miały one być unieważnione, to jednak umowa mogłaby zostać uzupełniona

w niezbędnym zakresie przez sąd krajowy, tak aby zagwarantować w ten sposób interes rzeczonych przedsiębiorców” (patrz wyrok TSUE z 4 czerwca 2009 r. (C-243/08), wyrok TSUE z 15 marca 2012 r. (C-453/10), wyrok TSUE z 30 maja 2013 r., (C-397/11), wyrok TSUE z 21 stycznia 2015 r. (C-482/13)). Wobec powyższego, nie sposób byłoby zaakceptować pogląd wyrażony w wyroku Sądu Najwyższego z 14 lipca 2017 r. (II CSK 803/17) o możliwości stosownego wypełnienia luk w umowie po stwierdzeniu abuzywności określonego postanowienia.

Mając powyższe na uwadze, a więc to, że w polskim systemie prawa

nie ma przepisów dyspozytywnych pozwalających zastąpić abuzywny mechanizm ustalania kursu waluty innym mechanizmem służącym do określenia sposobu

i wysokości świadczeń stron (kurs wymiany wynikający z odpowiedniego zastosowania art. 41 prawa wekslowego nie mógł być odczytywany jako przepis dyspozytywny, albowiem nie został jako taki wprowadzony do porządku prawnego dla innych potrzeb, niż zapłata weksla w walucie), należało uznać, że nie jest możliwe dalsze funkcjonowanie umowy po wyłączeniu klauzul abuzywnych. Ponadto należy stwierdzić, że cel i treść powstałego na skutek wyeliminowania klauzul abuzywnych stosunku prawnego sprzeciwiałyby się właściwości tego stosunku, ustawie lub zasadom współżycia społecznego. Dalsze jej trwanie bez klauzul denominacyjnych i bez ustalonego kursu wymiany, powodowałoby,

że powstanie umowa zasadniczo odmienna, której strony nie zawierały i na którą się nie umawiały. Taki stosunek prawny musi zostać uznany za nieważny, gdyż jest sprzeczny z ustawą, która to sprzeczność polega na naruszeniu granic swobody umów (art. 58 § 1 k.c. w zw. z art. 353¹ k.c.).

W tym miejscu wypada dodać, że zawarcie umowy kredytu stanowi obciążenie ryzykiem powierzonych bankowi środków pod tytułem zwrotnym. Zatem zawierane przez bank czynności nie powinny prowadzić do pomniejszenia wartości środków przeznaczonych dla ich dokonania. W przypadku umów kredytu, w szczególności długoterminowego, konieczne jest zatem, aby stopień odpłatności umowy kredytu był określony na poziomie gwarantującym odzyskanie przez bank wartości wypłacanych środków, przy uwzględnieniu zmieniającej

się w czasie wartości pieniądza, jak również kosztów związanych

z funkcjonowaniem banku. Na konkurencyjnym rynku poziom taki wyznacza oprocentowanie stosowane powszechnie przez konkurujące ze sobą podmioty.

W innym przypadku samo zawieranie umów kredytowych (z pominięciem ryzyka wiążącego się z brakiem możliwości odzyskania zwrotu wypłaconych środków) prowadziłoby do zubożenia po stronie banku. Stąd też należy przyjąć, że odmienne ukształtowanie umowy kredytu sprzeczne będzie z właściwością stosunku prawnego, a właśnie taki rezultat wiąże się z zawarciem umowy, w której doszłoby do ustalenia i wypłaty kapitału kredytu w „złotówkach”, a do ustalenia

odpłatności w oparciu o wskaźniki całkowicie nieadekwatne do ekonomicznej wartości waluty będącej podstawą rozliczeń stron.

Należy też stwierdzić, że umowę kredytu, w której zastrzeżono, że oprocentowanie jest ustalane w oparciu o wskaźniki nieodpowiadające walucie, w jakiej został udzielony kredyt, należałoby uznać za sprzeczną z zasadami współżycia społecznego.

Sprzecznosc czynności prawnej z zasadami współżycia społecznego oznacza, że czynność prawna jest negatywnie oceniana w świetle reguł

lub wartości moralnych powszechnie w społeczeństwie akceptowanych. Chodzi m.in. o równość faktyczną stron, słusznosc kontraktową czy wolną konkurencję. Przyjęcie, że możliwe jest istnienie umowy kredytu w omawianym kształcie byłoby niesprawiedliwe wobec tych kredytobiorców, którzy w tym samym czasie zawarli umowy o kredyty udzielane i spłacane bezpośrednio w walucie polskiej, a więc umowy o kredyty niedenominowane do waluty obcej, ponosząc przy tym z reguły wyższe koszty związane z korzystaniem z cudzego kapitału. Należałoby jednak uznać, że w omawianym przypadku doszłoby do nadmiernego naruszenia równowagi kontraktowej stron na korzyść powodów, bowiem wysokość ich świadczenia pozostawałaby nieadekwatna do stawek istniejących na rynku.

Eliminacja z umowy klauzul abuzywnych powinna być korzystna dla konsumenta, ale jednocześnie winna przywracać równowagę kontraktową stron, bez uprzywilejowania którejkolwiek z nich. Stosowanie regulacji wynikających z dyrektywy nie może również zachwiać konkurencją na rynku, zmuszając część przedsiębiorców do wykonywania umów na zasadach tak znacząco odbiegających od tych, jakie analogiczne umowy wykonują inni przedsiębiorcy - nawet jeśli jest konsekwencją zastosowania w umowie klauzul abuzywnych.

Należy jednak dodać, że wyeliminowanie z umowy postanowień dotyczących oprocentowania kredytu opartego o stawkę LIBOR nie prowadzi

do powstania luki uniemożliwiającej wykonanie umowy. Brak określenia wysokości zmiennego oprocentowania w umowie może być uzupełniony bądź przez odwołania się do zasad określonych we wzorcu umownym (regulaminie) dla kredytów udzielonych w złotych polskich, bądź też, jeśli pierwszy ze sposobów okaże się niemożliwy, przez odwołanie do treści art. 359 § 2 k.c., który określa,

że jeżeli wysokość odsetek nie jest w inny sposób określona, należą się odsetki ustawowe. Jednak mając na względzie poszanowanie woli stron umowy,

jak również niemożność przyjęcia takich skutków wprowadzenia do umowy klauzul abuzywnych, należało uznać, że z okoliczności sprawy wynika, że bez dotkniętych abuzywności postanowień dotyczących wysokości oprocentowania, umowa nie zostałaby zawarta. Dlatego też należało stwierdzić, że jest ona

w całości nieważna, co nie niesie dla powodów nadmiernie negatywnych skutków, bowiem wykonali oni w całości swoje zobowiązanie.

Takie konsekwencje ustalenia abuzywności części postanowień umowy

dla możliwości dalszego jej funkcjonowania w kształcie nieprzewidzianym przez strony, nie stanowią naruszenia zasad określonych w Dyrektywie 93/13, której celem jest nie tylko ochrona konsumentów, ale też ułatwienie ustanawiania rynku wewnętrznego poprzez stymulowanie konkurencji. Określenie minimalnego poziomu ochrony konsumentów stanowi środek do celu, jakim jest istnienie rynku wewnętrznego opartego na zasadach konkurencyjności.

Również zawarcie przez powodów aneksu do umowy kredytu należy uznać

za zdarzenie bez znaczenia dla oceny ich roszczenia. W ocenie Sądu wobec uznania bezskuteczności mechanizmów denominacyjnych w głównej umowie stron postanowienia aneksu odnoszące się do tego mechanizmu należy uznać także za bezskuteczne. Skoro mechanizm denominacji podlega wyeliminowaniu

z umowy ex lege, to tym samym dalsze ustalenia stron odnoszące się do tego mechanizmu nie mogą odnieść skutku prawnego. Postanowienia aneksu mogłyby odnieść skutek tylko wówczas, gdyby umowa kredytu zawierała skuteczne

klauzule denominacyjne. Ponadto aneks nie przewidywał, że jego uregulowania „naprawiają” wady umowy, która dalej będzie przez strony wykonywana.

Z tych wszystkich względów Sąd uznał przesłankowo, że przedmiotowa umowa kredytu jest w całości nieważna.

Powyższe stwierdzenie, że umowa jest nieważna, skutkowało uznaniem za zasadne żądanie powodów o zwrot tego, co na jej podstawie świadczyli pozwanemu w okresie spornym, gdyż za ten okres ich roszczenie nie jest przedawnione - z uwagi na treść wyroku TSUE z dnia 10 czerwca 2021 r. (C-776/19), z którego argumentami w zakresie przedawnienia Sąd Okręgowy w pełni się zgadza i dlatego nie będzie ich dodatkowo przytaczał. Ponadto w najnowszym orzecznictwie Sądu Najwyższego pojawił się pogląd, z którego wynika, że termin przedawnienia roszczeń o zwrot nienależnie spełnionych świadczeń może rozpocząć bieg dopiero po podjęciu przez kredytobiorcę - konsumenta wiążącej (świadomej, wyraźnej i swobodnej) decyzji w tym względzie. Dopiero bowiem wtedy można przyjąć, że brak podstawy prawnej świadczenia stał się definitywny, a strony mogą żądać skutecznie zwrotu nienależnych świadczeń.

Jak stanowi art. 410 § 2 k.c., świadczenie jest nienależne, jeżeli czynność prawna zobowiązująca do świadczenia była nieważna i nie stała się ważna po spełnieniu świadczenia. Tak właśnie stało się w okolicznościach niniejszej sprawy. Czynność prawna w postaci umowy kredytu była nieważna i nie stała się ważna po spełnieniu świadczenia w części. Na podstawie tej czynności powodowie świadczyli na rzecz pozwanego banku w okresie dochodzonym pozwem kwoty zasądzoną w wyroku i jeszcze inne kwoty.

W tym miejscu należy stwierdzić, że roszczenie powodów nie jest sprzeczne z zasadami współzycia społecznego. Nie można w żadnym wypadku uznać, że konsument, który swoje roszczenia wywodzi z niedozwolonych postanowień umownych, wprowadzonych do umów przez przedsiębiorcę, nadużywa swoich praw podmiotowych. Zatem wynikająca z treści art. 5 k.c. zasada „czystych rąk” wyklucza możliwość skutecznego zniweczenia żądania powodów. Wypada w tym miejscu podkreślić, że ocena skutków niedozwolonych postanowień umownych dokonywana jest ad casu, czyli bez znaczenia pozostają wywołane przez nie dla pozwanego przedsiębiorcy konsekwencje.

Brak było także podstaw do stwierdzenia, że pozwany nie był wzbogacony kosztem powodów, bądź aby zaistniały przesłanki wskazane w art. 409 k.c.

Na gruncie powyższego przepisu, przypadki zużycia lub utraty wzbogacenia powodujące odpadnięcie wzbogacenia, muszą ograniczyć się tylko do tych sytuacji, kiedy nastąpiło to bezproduktywnie - a zatem bez uzyskania jakiegokolwiek ekwiwalentu, czy też innej korzyści dla majątku wzbogaconego.

W przedmiotowej sprawie brak było jednak dowodu, z którego wynikałoby, że pozwany zużył lub utracił uzyskaną korzyść w taki sposób, że nie jest już wzbogacony, gdyż z całą pewnością środki uzyskane od powodów spowodowały albo wzrost aktywów, albo spadek pasywów.

Wypada także dodać, że w niniejszej sprawie nie można zastosować teorii salda, gdyż w orzecznictwie niepodzielnie panuje teoria dwóch kondycji. Samo spełnienie świadczenia nienależytego jest źródłem roszczenia zwrotnego, przysługującego zubożonemu i nie ma potrzeby ustalania, czy i w jakim zakresie spełnione świadczenie wzbogaciło accipiensa ani czy na skutek tego majątek solvensa uległ zmniejszeniu.

Pozwany bank nie udowodnił także, że doszło do spełniania świadczenia ze świadomością braku podstawy prawnej, gdyż powodowie spełniali świadczenie dobrowolnie, ale nie mieli pozytywnej wiedzy i świadomości, że nie są do tego świadczenia zobowiązani. Nie wystarczy zatem, aby powodowie mieli w tym względzie wątpliwości lub podejrzenia, że być może świadczy nienależnie w całości lub w części, (patrz wyrok Sądu Najwyższego z 24 października 2018 r., II CSK 632/17).

Z tych wszystkich względów Sąd orzekł, jak w pkt 1 a i b wyroku,

na podstawie art. 410 k.c. w zw. z art. 405 i nast. k.c. W tym miejscu należy zwrócić uwagę na to, że kwoty żądane w pozwie wynikają z zaświadczenia banku, które de facto nie było negowane oraz z opinii biegłej.

Sąd oddalił powództwo o zwrot kwoty 706,88 zł tytułem zapłaconych składek na ubezpieczenie, gdyż pozwany bank tymi składkami nie był wzbogacony, a także o zapłatę 240,00 zł za prowadzenie konta integrum, gdyż kwota ta nie wynika z przedmiotowej umowy, o czym orzekł, jak w pkt 2 wyroku.

Odsetki Sąd zasądził na podstawie art. 481 k.c. w zw. z art. 359 k.c. i art. 455 k.c. - zgodnie z żądaniem pozwu, gdyż przed wytoczeniem powództwa powodowie zażądali od pozwanego banku kwot wskazanych w pozwie. Termin ten upłynął 31 marca 2023 r., a zatem od dnia następnego pozwany bank pozostawał w zwłoce.

O kosztach procesu Sąd orzekł, jak w pkt 1 c wyroku, na podstawie art. 98 § 1 k.p.c. Pozwany bank przegrał sprawę praktycznie w całości i w związku z tym obowiązany jest zwrócić powodowi kwotę 14 158,02 zł, na którą składa się opłata stała od pozwu w wysokości 1 000,00 zł; opłata za zastępstwo prawne w wysokości 10 800,00 zł, ustalona na podstawie § 2 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych (tekst jedn., Dz. U. z 2023 r., poz. 1935), opłata skarbową za pełnomocnictwo w wysokości 17,00 zł i zaliczka na koszty opinii biegłej w wysokości 2 341,02 zł.

O nadpłaconej zaliczce na koszty opinii biegłej Sąd orzekł, jak w pkt 3 wyroku, na podstawie art. 84 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (tekst jedn., Dz. U. z 2023 r., poz. 1144 ze zm.).

Na koniec rozważań w niniejszej sprawie należało zająć się ewentualnym zarzutem pozwanego dotyczącym zatrzymania.

Zdaniem Sądu, zarzut zatrzymania można stosować jedynie przy umowie wzajemnej, a taką nie jest przecież przedmiotowa umowa. Umowa kredytu, która jest z pewnością umową dwustronnie zobowiązującą i odpłatną, nie spełnia kryteriów wyrażonych w art. 487 § 2 k.c. Cechą wyróżniającą umowy dwustronnej jest rola, jaka została jej wyznaczona we wzajemnych relacjach. Istota tych umów polega na tworzeniu podstaw do wymiany dóbr i usług. Należy wskazać, iż nie każda umowa dwustronnie zobowiązująca jest umową wzajemną.

Nie jest uzasadnione stosowanie przepisów art. 496 k.c. w zw. z art. 497 k.c. per analogiam. Sam fakt, że przepisy art. 496 k.c. i art. 497 k.c. regulują szczególne skutki upadku umowy z uwagi na szczególne cechy umów wzajemnych, powinien prowadzić do ostrożności przy próbach rozciągania tych przepisów na umowy niewzajemne. Trudno bowiem zwalczać argument, że to szczególna zależność między roszczeniami z umów wzajemnych i szczególna sytuacja prawna wierzycieli/dłużników wzajemnych skłoniła ustawodawcę do wprowadzenia ww. przepisów szczególnych. Ponadto, po analogię prawną należy sięgać wówczas, gdy zachodzi potrzeba rozwiązania (regulacji) danego zagadnienia prawnego, a istnieje luka prawna i jednocześnie istnieją przepisy regulujące zagadnienia podobne, które mogą być przydatne do rozwiązania problemu nieuregulowanego wprost ustawą. Jednakże należy stwierdzić, że sytuacja prawna obu stron nieważnej umowy kredytu jest dostatecznie unormowana innymi przepisami.

Ponadto w zarzucie zatrzymania chodzi o to, aby w sytuacji wzajemnych różnorodnych roszczeń, każdy z wierzycieli spełniając swój dług odzyskał także swoją wierzytelność. Spełnienie obu świadczeń prowadzi do umorzenia obu długów, które nie nadają się do umorzenia przez potrącenie. Taki skutek w przypadku wzajemnie przysługujących wierzytelności pieniężnych można natomiast uzyskać poprzez potrącenie.

Ponadto należy dodać, że do zatrzymania uregulowanego w art. 496 k.c. stosują się wszystkie wymogi co do wymagalności i zaskarżalności wierzytelności objętej takim zarzutem (T. Wiśniewski, Prawo zatrzymania w Kodeksie cywilnym, Warszawa 1999, s. 125). Wymagalność nie jest konieczna wyłącznie w prawie zatrzymania uregulowanym w art. 461 k.c., gdyż część roszczeń o zwrot nakładów powstaje dopiero z chwilą wydania nieruchomości (art. 226 k.c., także w zw. z art. 230 k.c.). Jednocześnie T. W. w przywołanej wyżej monografii słusznie wskazuje, że zastosowanie

prawa zatrzymania jest wyłączone, jeżeli wierzytelność uzyskała przymiot potrącalności jeszcze przed podjęciem przez wierzyciela decyzji o powołaniu się na prawo zatrzymania (s. 311). Tymczasem wierzytelność banku staje się potrącalna z chwilą postawienia jej w stan wymagalności. Jednocześnie stan wymagalności stanowi warunek podniesienia zarzutu zatrzymania, a zatem nigdy w przypadku rozliczeń z nieważnej umowy kredytu nie powstanie sytuacja, w której wierzytelność banku mogłaby zostać objęta zarzutem zatrzymania zanim uzyska przymiot potrącalności. Należy wskazać, że trudno wyobrazić sobie, jak w praktyce miałyby wyglądać realizacja zatrzymania na etapie wykonania wyroku, gdyby zarzut zatrzymania traktować poważnie, jako mający doprowadzić do równoczesnej wymiany świadczeń pieniężnych konsumenta i banku, szczególnie wobec aktualnego stanowiska Sądu Najwyższego, zgodnie z którym spłacona w międzyczasie część kapitału jest objęta równocześnie obiema kondykcjami - zarówno banku, jak i konsumenta. Jest wątpliwe, czy pozostaje zgodne z zasadą efektywnej ochrony konsumentów towarzyszące prawu zatrzymania założenie, że konsument musi ponownie zgromadzić całą kwotę kapitału, niezależnie od tego, jaką część kapitału już spłacił przed dniem wyrokowania, aby skutecznie dochodzić od banku zwrotu nienależnych świadczeń. W rzeczywistości zresztą zatrzymanie i tak byłoby „wstępem” do potrącenia, co również podważa sens sięgania po tę instytucję przy rozliczeniach stricte pieniężnych. zgłoszony w tej sprawie nie mógł być uwzględniony również z dalszych przyczyn.

W niniejszej sprawie pozwany bank nie złożył do akt sprawy dowodu na to, że wezwał powodów do zapłaty. Poprzestał na złożeniu oświadczenia o ewentualnym skorzystaniu z prawa zatrzymania.

Na koniec należy dodać, że zarzut zatrzymania służy wymuszeniu na stronie przeciwnej jednoczesnego spełnienia lub co najmniej zabezpieczenia spełnienia roszczenia przysługującego zatrzymującemu. Zatem podnosząc zarzut zatrzymania pozwany bank winien dopuszczać, że zostanie mu niezwłocznie zaoferowane świadczenie, które wówczas powinien przyjąć pod rygorem popadnięcia w opóźnienie wierzyciela oraz rygorem upadku zatrzymania. Pozwany bank ponadto w takim przypadku winien być gotów do jednoczesnego spełnienia swojego świadczenia na rzecz powodów, a takiej gotowości nigdy nie zadeklarował.